

ЧЕЛЭЭШ

Совет Тываның 30 чылынга

КӨРҮЛДЕГЕ КИРЖИҢЕР

Бот-тывынгар чогаалдагы улам сайыраңгайлар, ажалды тоннарын коммунисттик кижизилдегизге бот-тывынгар уран чуудун ролун бедидер сорулга биле Совет Тываның 30 чылынга турсааткан бот-тывынгар уран чуудун республика көрүлдеги 1974 чылдың февральдан ноябрга чедир артирлерин СЭКП обкомунун бирозу, Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүдөи болгаш профсоюздардын област чөвүлөи доктааткан.

Ажылчы тоннарын культура дивелин улам ынай бедидер, оларнын эстетиктиг болгаш уран чуу талзы-биле кижизилдегизин сайыраңгайлар, колэянын культура хандырылгазын экижидер дугайында партиянын XXIV съездиния шийитирлерин амьдыралга боттандылары — көрүлдеги кол сорулгазы. Клубтарга, культура бажынарынга, ордунга бот-тывынгар уран чуудун бүгү хевирлерин, жаңыларын сайыраңгайлар сорулга салдыган.

Көрүлдеги удуртулгазын республиканын оргкомитеди (даргазы К. С. Шойгу), ол ышкаш хоорай, район оргкомитеттери боттандылар.

Бот-тывынгар уран чуудун бүгү-ле хевирлеринин болгаш жаңыларынын айымын бүгү-ле коллективтер, тур-тус күүседикчилер көрүлдеге киржиң болур.

Республика көрүлдегизге киржиң талзы-биле чагыгы районнарын оргкомитеттери бо чылдың июль 1-ден орай эвесе кириер журулуг. Көрүлдеги түнелин үндүрөдө, 1974 чылдың бузуруге планнарын болгаш социалисттик хулааларынның күүселдегизин база барындаалар.

Көрүлдеги үш ээлчег-биле чорудар. Бирги ээлчег — көзүңниң, ону колхозтарга, совхозтарга 1974 чылдың июль 1-ге чедир чорудар.

Ийги ээлчег районнар төптөрине бо чылдың октябрь 1-ге чедир эртер. Ону республиканын оргкомитетинин бадылаан графитин баулар чорудар. Ийги ээлчегин үезинде Совет Тываның 30 чылынга турсааткан культура байырдалын чайын организастап чорудары албан.

Үшкү ээлчег Кызыл хоорайга 1974 чылдың ноябрга эртер.

Тилекчи районнарын шаңнаары-биле Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүдөилин, ВЛКСМ обкомунун болгаш облпрофсоюздардын үш доломун болгаш үш шаңналы доктааткан.

Бот-тывынгар коллективтерин болгаш тур-тус күүседикчилерин жаңылар айымын бүгү-ле дөптөргө дөш шаңнап, мактаары көрдүңгөн.

ЧААШИИ, ЧАА ТАЛАНТЫЛАР

«Мында дан хазалары ыржиң» деп кинону көрүкчүлөр билер, оон маадырлары — старшина Васковка удуртка аягытчы кыстар, олар фашистер-биле ден эвес туучушкунга маадырлыг өлгөптер. В. Васильевтин тоожуундан шийжиткен бо чогаалды чурттуң иязы-буру театрларынга көргүскөн болгаш көрүкчүлөрин бедик үселени алганнын соонда, кинорежиссер С. Ростоцкий шийин кинофильм кылдыр бетлеккен үндүргөн. Ук кино база-ла көрүкчүлөрин маакшылын чаалап алган.

Кызылдың уран чуул үчүлдегизин театр салбырынның доозукчулары бо-ла шийин шийип ап, нарын сорулганы мурнуна салганнар.

Чымчак, арыг ынакшылы, бедик көдүрүлүшкүн болгаш амьдыралын бөдүүн шийин—Тамара Сааянды (биче сержант Оскина), Раа Вирн-Сааянын (Сопа Гурвич), Олча Давааның (Гая Четвертак), Сергетта Монгуштуң (Иза Бриткина) болгаш ол-ла ролдарын ийи дугаар күүседикчилеринин ойнар көргүскөниле илереттинген.

Дөскөл чок, хөгүтү-баштак шергалери-биле старшина Васков (Кан-оол Тагаланов) шийин, кадыг болур дөш чадагып, оларга улуг негелдери салыр дөш арадажып турарын көөрге, чаптанчыг-даа, кээргенчиг-даа. Дыка хей сценаларда баштак-хөгүтү, юморку байдал тергилеп турары өөрүчүгү, мичангаш ший төнүп турла, маадырлыг кыстарнын салмактын дугайында ханы качыгала көрүкчүлөрин сазгыжыган ыравак.

РСФСР-нин алдарлыг, Тыва АССР-ниң улустун артини Максим Музуктуң даргаалын күүөне комиссиязы доозукчуларга 4—5 демлектерин салып, оларнын удуртуучу башкылары — Тыва АССР-ниң алдарлыг артини Сийн-оол Ойунун, учулашени башкылары—Татьяна Намайдың, Валентина Оска-олдун, театр режиссеру — Каадыр-оол Сагдынны быдык мергежиди, ханы билгилерин дамчытканын демдегеленер.

Анык артистер бо хунерде ук шийин районнарга көргүзүп, а бир чамдыкым — улусту театрларга ажылдап үнүптөрлер. Чорууну чогуу, үүенер бүтсүн!

С. БАИР.

...ТУРГАН БОЛЗА

Хуула бээр салым меңз турган болза, Нудай эргир эмир куш-даа болбас ийин мен. Хугбай олум киниге куш чепес кылдыр Нурайлаптар бууныг бооп чоруур ийин мен.

Хуула бээр салым меңз турган болза, Хуула боттук кежиңиң илдер көрбөс-даа мен. Нуу дагы чечек-биле шыва нааптар, Курбустануң мергени бооп чоруур ийин мен.

Хуула бээр салым меңз турган болза, Нулузунуг, мөңгүн хөл-даа болбас ийин мен. Нуураалды, качыгдалды чурентердиң Нуузуң алпар илбичи бооп чоруур ийин мен.

Хуула бээр салым меңз турган болза, Нуураалды чыыр байырган-даа болбас боор ме Нуурап, кандаан, изик чурттар делгеминче Нуулушунуң-чакы чачыкчызы болур ийин мен.

Хуула бээр салым меңз турган болза, Нудалаткан чараш ныс-даа болбас ийин мен. Нуданычы хойлу туткан дермилеринң Нудун-чамын сүртедиптер чаңын боор мен.

Виктор САГАН-ООЛ.

ДӨРТТЭЭН ШҮЛҮКТЕР

Соок хаттан кышык ховаа орай дүне Чокдан тас-хаш харентээш-даа чылыглар боор. Соок наран наан чайын хун дүш турда, Соилук кежи чагы өттүр доңуруп боор.

Бар-ла мен дөш, бардам чоргаар ажылап, Байырганынң ажык чок деп бодаар-дыр мен. Чон-ла мен дөш, човаайн шынын сөглөп, Чону-биле аралашса дээр бөйүм.

Ууулар ЧАШ-ООЛ.

«Кызыл үер» — сценана

Ак-Довурак хоорайнын культура ордунуң чанында ший коллективни Тыва АССР-ниң улустун чогаалчызы Сергей Пырбонун «Кызыл үер» деп маадырлыг драманын бедиктеп, чоңга бараалгадып эгелен. Ук шийин коллективтин режиссеру Илнн Суртуңга тургускан. «Тыва даг-дугу» комьнат-тын анык ажылчынары солун өвүр-хевирлерин тургузуп шыдаанын чон ол шийин баштайгы көргүзүлөрдөң-де эскерген. «Кызыл үер» Ак-Довуракка элден каш катан ойлананын соонда, Барын-Хемчик районун көдө суурларынга көргүзгөн планнатынын тургузуп.

Түмөндөй (чочаачы О. Сарыг-оол) биле Сүрүмчаа (Култура ордунуң ажылданчызы О. Анаш), В. ЧАДАМБАНЫН фотозу.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: 166700

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүдөилин Ном үндүрер чер, полиграфия болгаш ном садмынын талзы-биле өргөлдөниң типографиязы, (Кызыл Шетинки-Бравченко куудучуу бажың № 1).

«АЗИЯ ТӨВУ» ШАҢНАЛ ДЭЭШ МАРГЫЛДАА ЭГЕЛЭЭН

«Тываның «Спартак» эки тура спорт нитиелелини тургусканы хостуг хуреш талзы-биле «Азия төвү» шаңнал дөш ажык маргылдааның байыркы ажыдышынын республиканың хөгүм-шии театрынга болган.

Маргылдааның судьязы, ССР-ниң спорт мастери И. Х. Ласанов оргкомитеттин даргазы, ВЛКСМ обкомунун бирги секретары А. А. Ромашовка, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүдөилин чанында күш-култура болгаш спорт комитетинин даргазы А. С. Пуратке, республиканың «Спартак» эки тура спорт нитиелелинин даргазы Х. А. Баранова маргылдаа киржиң-биле 87 меге беленин илтезгэн.

«Азия төвү» шаңнал дөш маргылдаанын организастык «Спартак» эки тура спорт нитиелелинин даргазы А. А. Баранова маргылдаа киржиң-биле чедиргеш, спортчу челишкениринг болурун күзөт.

Маргылдааның артирлеринин оргкомитетинин даргазы, комсомол обкомунун бирги секретары А. А. Ромашовка сөс берген.

«Азия төвү» шаңнал

дөш маргылдаага киржиң турарларнын саны чылдың-на өзүп орап, ол хостуг хурештин сайыралын херетилеп турар. Бо маргылдаага киржиң-биле 87 меге белен. Оларнын аразында ССР-ниң 10 спорт мастери, 25 спорт мастерлге кандидат бар, эскелери шунту бирги разрядчылар — деп, эш Ромашов демдегелен.

Мөгелерин аразында Бүгү-үзүлдө, Бүгү-россиянын болгаш улу-улу хоорайларнын маргылдааларына киржиң чораш ат-сурагы эштер барын ол база айткан.

Республиканын спорт комитетинин даргазы А. С. Пуратке байыр чедиргеш чүве чугаалап, шак мындыг маргылдаа-лаш спортчу мергежилди бедидерге, арга-дурагаларын солчурунга улуг ролдуг болуп турарын демдегелен.

Маргылдаанын түгүн командаларын капитаннары Совет Эвилелинин гимин чаңгылап турда көдүргөн.

Маргылдаанын организастыклары — Тыванын төлөлдери келген аалчыларын команда бүрүзүңге тураскалыг ым-пелдерин, киржиңчилеринге «Азия төвү» деп бижиктиг көрөс демлектерин байырлыг байдалга тывыскап.

«Азия төвү» шаңнал дөш маргылдааның байырадыг ажыдышынын СЭКП обкомунун секретары Л. Х. Оржак чораш.

Бо маргылдаада Красноярск, Кемерово, Новокузнецк, Абакан хоорайларын, Кызылдың ийи шийлик командаларын киржиң турар. Красноярскке келген команда шырактарын бирезинде дамааржыр. Оларнын мөгелеринин аразында Тыва чурттуг ССР-ниң спорт мастер Валерий Оян, спорт мастеринге кандидат Александр Монгуш болгаш эскелер-да бар.

Мында хүрежин келген мөгө бузуу шаңналыг черин алыр дөш келген билгилер болгай. Илчангаш баштайгы хүдө-ле хевес кырынга спортчу демисел шыгыгы болган. Кым бо маргылдаага белек-кедиг келгени илереп элөзөн.

Баштайгы ийи хүнде ССР-ниң спорт мастери В. Оян (48 кг, Красноярск), оон акызы М. Оян (52 кг, Кызыл), Ч. Оржак (62 кг, Кызыл), Ю. Николаев (62 кг, Кемерово) болгаш эскелер-да арыг тилелдерин чедип алган.

Маргылдаа бүгүн улалчылаар.

Х. ТААН-ООЛ.

ЧАСПАС АДЫГЖЫЛАР

ДОСААФ-тын Кызыл хоорай комитеди эго организастыклар аразында хуула болгаш команда талзы-биле бирги чер дөш биче калыбраг аягытчы-биле кара боолаарынын маргылдаанын өрттирген.

Школа бөлүгүнө аалды команда киришкен. Бирги черин № 2 шкolanң төлөлдери элөзөн. Олар 300 санын алар турган, 272 чедирген. № 11 школа ийги черин алган.

Бо бөлүктөн чүстөн 94 санын алган, № 2 шкolanң өөр-өңкүчү В. Донгак хуула бирги черин элөзөн.

Тускай өөредилге черлеринин бөлүгүнө 9 команда бирги чер дөш маргылдапкан, аааа политтехникумунун спортчулары 292 санын алган, бирги черин алган. Ийги чери көдө ажыл-агый техникумунун суртуулары төлөптүг болган.

№ 3 нодө профессионал-техниктиг училищенин төлөзүн Б. Хертек 99 саны алган, хуула бирги черин элөзөн.

Хоорайнын бугуругелер, албан организастык черлеринде 26 команда бодалга маргылдааныга киришкен. Алай 295 санын алган, Тыва ком-

мунизерго коллективинин адыгылары шыгарган. Ийги черин Тыва астоорук өргөлдөниң командалык алган.

Бо бөлүккө часпас адыгы Василий Буузмаев (Коммунизерго) болган. Ол чүстөн чүс санын алган.

Маргылдаанын түдөлөөдө 38 киле бодалгага спортчу разрядты күүсеткен.

Бөлүк бузуунуң шаңналыг чертерин алган командаларына дипломнары, адыгчыларга мактал бижиктерин тывыскап.

А. ЕФИМОВ.

Мартта кандыг болурул?

Хей чымдарда кылым көлгөн хайгааралды барындаалар көөрге, бистин чуртуустан дөшкөзүрүнүң улуг кезинге март ай февраль айдын 6-10 градус чылгы болур. Ону улам тодаргайлаарга, частык башкы айы мындыг боудур:

СССР-ниң Европа кезинге март айда ортумак температура норма-чижектен 1-2 градус куду боудур. Айнын баштайгы чуртунда агарыңды өскөрүлөтүп алың. Дүңкөн үедө 15—25 градус чедир соор, чүдүсө 8—13 градус соок болур.

Пробатканың улуг кезинге өскөргө турар булуттар коюлар, чагыс. Бирги он хонуктун төңкүзүндө, ийги-иниң эгезинде хер-дүвүдүг, булуттуг болур.

Белоруссияга, Украинага

булуттаар, ол хар чаар, чылдыг хунерде чаашкынаар.

Заканнале республикаларынга болгаш Дагестан АССР-ге март 5-тен 12-ге чедир оягытчыла болур. Сооктук эң-не үстү 13 градустан өрттөс.

Крымдын мурнуу эриңге болгаш Кавказдын Кара далай эриңгерине айда ортумак температура улуг өскөрүлөс.

Айнын баштайгы чуртунда дөшкөзү үедө 3 градус чедир соор, чүдүсө 4—9 градус чылдыр. Айнын эгезинде 15 градус чедир чылдыр.

Казах ССР-ниң дөшкөзүрине бирги он хонукта 25—30 градус чедир соор. Айнын төңкүзүндө база соок. 20 градустан батпас.

Ортаа Азия республикаларына агарыңды температура

зы норма-чижектен 1—2 градус куду болур. Чоон болгаш мурнуу-чоон районнарга улуг өскөрүлөтүп алың. Соңгу-чоон районнарга элөзөн чаар.

Барын Сибириниң мурнуу чүгүнө дүңкөн үедө 33, чүдүсө 22 градус чедир соор. Ушкун он хонуктун ортан үезинде дыка чылдыг бол. Чамдык черлерге 7 градус чедир чылдыр.

Чоон Сибирге баштайгы беш хонукта болгаш ийги он хонуктун эгезинде агарыңын температурадан дүңкөн үедө 28, чүдүсө 15 градус чедир соор.

Ираккы Чоон чүккө бүтү айны дугузууда булуттаар, чамдык черлерге дүвүдээр болгаш чаар.

(СЭТА).

Кинотеатрларга

МАРТ 3-ТЕ МОСКВАДАН 12.00—Дамчыдалар программасы. 12.05—Медээлер. 12.40—Өңүтүг телекөргүзүг. Школачыларга «Будиньяны», 12.40—Школачыларга. Совет Эвилелинин Маадыры, ужурулугунун генерал-полковниги Г. Ф. Байдуков-биле «Орлоно» телестудиянын анык кореспонденттеринин ужурулугу. 13.40—«Циркит оттары», 14.25—«Делегей паволамы», 14.55—«Музыкалыг күөстү», 15.25—Өңүтүг телекөргүзүг. «Кино аяч-чоруктары» клубу. 16.20—«Алпа Гер-

ман мран тур», Кошкорт. 16.50—Телешиңиз баштайгы көргүзүг. В. Левашов, «Силернин кореспонденттер», 2-ги тогу. «Аргажок кош», 18.00—«Уе», Информастыг программасы. 18.40—Детгериниң классика музыкалыгын колдонуучу. 19.00—Документалдык телефильмдин баштайгы көргүзүг. «Ону «Луно» дээр турган». Фильмин Чилинин Коммунисттик Чигине секретары Луис Корвалана тураскалган. 20.00—20.10—Чансар. Спортчу программасы. 1. Бналонга делегей чемпиондалы. 2. Чик атлетикага делегей маргылдааны. ССРЭ — АКШ.

21.30—Өңүтүг телекөргүзүг. П. Белословский. Кошкорт. 23.00—23.30—«Уе», Информастыг программасы.

МАРТ 3-ТЕ МОСКВАДАН 12.00—Дамчыдалар программасы. 12.05—Медээлер. 12.40—Өңүтүг телекөргүзүг. Школачыларга «Будиньяны», 12.40—Школачыларга. Совет Эвилелинин Маадыры, ужурулугунун генерал-полковниги Г. Ф. Байдуков-биле «Орлоно» телестудиянын анык кореспонденттеринин ужурулугу. 13.40—«Циркит оттары», 14.25—«Делегей паволамы», 14.55—«Музыкалыг күөстү», 15.25—Өңүтүг телекөргүзүг. «Кино аяч-чоруктары» клубу. 16.20—«Алпа Гер-

СОЛУН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП ҮНЕР

Тираж 15953. ЧАГЫГ № 636